

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки
(інститут)

Факультет менеджменту
(факультет)

Кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин
(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ступеня вищої освіти магістра
(бакалавра, магістра)

здобувачки Лужної В.Г.
(П І Б)

академічної групи 292м-24з-1
(шифр)

спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»
(офіційна назва)

на тему: «Цифровізація світового ринку товарів і послуг: тенденції і
напрями розвитку»
(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Смєсова В.Л.			
розділів:				
1.	Смєсова В.Л.			
2.	Смєсова В.Л.			
3.	Смєсова В.Л.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Геращенко С.О.			

Дніпро
2025

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 130 сторінок, 17 рисунків, 9 таблиць, 91 джерело літератури, 2 додатки.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні засади цифровізації світового ринку товарів і послуг, визначено сутність та основні компоненти цифровізації світової торгівлі, охарактеризовано процес трансформації світового ринку товарів і послуг під впливом цифрових технологій, обґрунтовано основні інструменти впливу цифровізації на світову торгівлю та здійснено їх характеристику, проаналізовано тенденції розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації, досліджено досвід цифровізації міжнародної торгівлі країнами світу, з'ясовано місце України на світовому ринку товарів та послуг в умовах цифрового розвитку, обґрунтовано перспективи розвитку цифрових платформ та глобальних онлайн-маркетплейсів, проаналізовано можливості участі країн світу у глобальних цифрових екосистемах, що функціонують на світових ринках товарів та послуг, розроблено рекомендації щодо підвищення рівня цифровізації країн світу на глобальному ринку товарів та послуг.

Об'єкт дослідження: цифровізація світового ринку товарів і послуг.

Предмет дослідження: тенденції і напрями розвитку цифровізації світової торгівлі.

Мета кваліфікаційної роботи: обґрунтування основних тенденцій і напрямів розвитку цифровізації світового ринку товарів та послуг, розробка рекомендацій для виходу країн на світові ринки товарів та послуг в умовах цифрових змін.

Положення, що захищаються: рекомендації щодо підвищення рівня цифровізації країн світу з метою їх участі у світовій торгівлі.

Результати, отримані у кваліфікаційній роботі, можуть бути використані при розробці стратегії цифровізації економіки України та її виходу на світові ринки товарів та послуг, при формуванні зовнішньоторговельної політики підприємств, розробці програм економічного розвитку України та її регіонів.

Сфера застосування кваліфікаційної роботи: зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні економічні відносини, економічна політика.

Висновки, пропозиції щодо розвитку об'єкта дослідження: запропоновано комплекс рекомендацій щодо підвищення рівня цифровізації груп країн світу на глобальному ринку товарів та послуг, включаючи розвинені країни та країни, що розвиваються; розроблено дорожню карту цифрової інтеграції України у світові ринки.

Методи дослідження: наукова абстракція; аналіз і синтез; індукція та дедукція; групування; статистичний.

Ключові слова: ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ, ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЦИФРОВІ ПОСЛУГИ, СВІТОВИЙ РИНОК ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ, ЦИФРОВА ЕКОСИСТЕМА, ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ, AI, БЛОКЧЕЙН, IOT, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

SUMMARY

Explanatory note: 130 pages, 17 figures, 9 tables, 91 sources of literature, 2 appendices.

The qualification work examines the theoretical foundations of the digitalization of the global market of goods and services, identifies the essence and main components of the digitalization of world trade, characterizes the process of transformation of the global market of goods and services under the influence of digital technologies, substantiates the main instruments of the influence of digitalization on world trade and their characteristics, analyzes the trends in the development of the global market of goods and services under the influence of digitalization, examines the experience of digitalization of international trade by countries of the world, clarifies the place of Ukraine in the global market of goods and services in the conditions of digital development, substantiates the prospects for the development of digital platforms and global online marketplaces, analyzes the possibilities of participation of countries of the world in global digital ecosystems that operate in global markets of goods and services, and develops recommendations for increasing the level of digitalization of countries of the world in the global market of goods and services.

Object of study: digitalization of the world market of goods and services.

Subject of research: trends and directions of development of digitalization of world trade.

The aim of the qualification work: justification of the main trends and directions of development of digitalization of the world market of goods and services, development of recommendations for countries' entry into world markets of goods and services in conditions of digital changes.

Protected Claims: recommendations for increasing the level of digitalization of countries in the world in order to participate in world trade.

The results obtained in the qualification work can be used in developing a strategy for the digitalization of the Ukrainian economy and its entry into world markets for goods and services, in forming the foreign trade policy of enterprises, in developing programs for the economic development of Ukraine.

Scope of the qualification work: foreign economic activity, international economic relations, economic policy.

Conclusions and proposals for the development of the research object: a set of recommendations has been proposed to increase the level of digitalization of groups of countries in the global market of goods and services, including developed and developing countries; a roadmap for Ukraine's digital integration into global markets has been developed.

Research methods: scientific abstraction; analysis and synthesis; induction and deduction; grouping; statistical.

Keywords: DIGITALIZATION OF THE ECONOMY, DIGITALIZATION OF TRADE, DIGITAL TECHNOLOGIES, DIGITAL SERVICES, GLOBAL MARKET FOR GOODS AND SERVICES, DIGITAL ECOSYSTEM, DIGITAL PLATFORMS, AI, BLOCKCHAIN, IOT, CLOUD TECHNOLOGIES

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ	8
1.1 Сутність та основні компоненти цифровізації світової торгівлі	8
1.2 Трансформація світового ринку товарів і послуг під впливом цифрових технологій	14
1.3. Інструменти впливу цифровізації на світову торгівлю	24
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ЦИФРОВІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ	33
2.1 Тенденції розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації.	33
2.2 Досвід цифровізації міжнародної торгівлі країнами світу	45
2.3. Місце України на світовому ринку товарів та послуг в умовах цифрового розвитку	56
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ НА ОСНОВІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	70
3.1 Перспективи розвитку цифрових платформ та глобальних онлайн-маркетплейсів	70
3.2 Цифрові екосистеми як нова форма організації світового ринку товарів та послуг.	85
3.3 Рекомендації щодо підвищення рівня цифровізації країн світу на глобальному ринку товарів та послуг	101
ВИСНОВКИ	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	119
ДОДАТКИ	129
Додаток А	129
Додаток Б	130

ВСТУП

Актуальність теми. Цифровізація світових ринків товарів та послуг є одним із ключових напрямів трансформації глобальної економіки в умовах технологічного прогресу. Впровадження цифрових технологій у міжнародну торгівлю, фінансові послуги, логістику не тільки підсилює ефективність бізнес-операцій, але й змінює саму природу ринкової взаємодії між економічними суб'єктами.

Цифрові трансформації виступають драйвером інноваційних змін у міжнародній торгівлі, сприяючи формуванню нових моделей взаємодії між виробниками й споживачами. Використання цифрових платформ, електронних маркетплейсів та автоматизованих систем управління дозволяє скорочувати трансакційні витрати, прискорювати обіг товарів і розширювати доступ до нових сегментів ринку. Цифрові технології трансформують межі між національними ринками та міжнародними потоками товарів і послуг. Синергія державної політики, бізнес-інновацій та цифрових компетенцій є вирішальною для ефективної інтеграції цифрових технологій у глобальну торгівлю. Це зумовлює необхідність проведення системного аналізу таких трансформацій та їх впливу на динаміку світових ринків.

Дослідження теми кваліфікаційної роботи проводилися у працях зарубіжних вчених Кастельса М., Шваба К., Тапскотта Д., Бріньольфссон та МакАфі, у наукових публікаціях українських економістів Данилишина Б. М., Степанюка Є. В., Веретюка С. М., Пілінського В. В., Борзенко О., Глазової А., Цимбал Л., Амеліної Н. К., Комчатних О. В., Левіщенко О. С., Новицької М. В. та ін. Науковці розглядали сутність цифровізації та цифровізації торгівлі, обґрунтували основні напрями і шляхи цифрових трансформацій в економіці, систематизували чинники, що впливають на прискорення цифровізації, запропонували шляхи стимулювання цифрових змін на рівні підприємств, розглянули перспективи розвитку цифрової торгівлі у світовій економіці.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування основних тенденцій і

напрямів розвитку цифровізації світового ринку товарів та послуг, розробка рекомендацій для виходу країн на світові ринки товарів та послуг в умовах цифрових змін.

Задачами, які необхідно вирішити у кваліфікаційній роботі, є :

- визначити сутність та основні компоненти цифровізації світової торгівлі;
- охарактеризувати процес трансформації світового ринку товарів і послуг під впливом цифрових технологій;
- обґрунтувати основні інструменти впливу цифровізації на світову торгівлю та здійснити їх характеристику;
- проаналізувати тенденції розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації;
- дослідити досвід цифровізації міжнародної торгівлі країнами світу;
- з'ясувати місце України на світовому ринку товарів та послуг в умовах цифрового розвитку;
- обґрунтувати перспективи розвитку цифрових платформ та глобальних онлайн-маркетплейсів;
- проаналізувати можливості участі країн світу у глобальних цифрових екосистемах, що функціонують на світових ринках товарів та послуг;
- розробити рекомендації щодо підвищення рівня цифровізації країн світу на глобальному ринку товарів та послуг.

Об'єкт дослідження – цифровізація світового ринку товарів і послуг.

Предмет дослідження – тенденції і напрями розвитку цифровізації світової торгівлі.

Результати кваліфікаційної роботи отримані на основі *використання таких методів*: наукова абстракція – для визначення сутності понять «цифровізація світової економіки», «цифровізація світової торгівлі», обґрунтування сутності основних компонентів цифрової торгівлі; аналіз і синтез – для характеристики інструментів впливу цифровізації на світову торгівлю, дослідження трансформації світового ринку товарів і послуг під

впливом цифрових технологій, проведення порівняльного аналізу цифрових перетворень у країн-лідерів світової торгівлі; індукція та дедукція – для обґрунтування перспектив розвитку цифрових платформ та глобальних онлайн-маркетплейсів, цифрових екосистем у світовій торгівлі; групування – для виділення основних компонентів цифровізації світової торгівлі, обґрунтування рекомендацій щодо цифрового розвитку груп країн світу на світовому ринку товарів та послуг, статистичний – при дослідженні тенденцій розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації.

Основні результати кваліфікаційної роботи, що подаються на захист: обґрунтовано рекомендації щодо підвищення рівня цифровізації країн світу з метою їх участі у світовій торгівлі, розроблено дорожню карту цифрової інтеграції України у світові ринки.

Теоретичне значення. У роботі вирішено завдання, пов'язані з формуванням наукових уявлень про переваги, можливості, виклики та ризики процесу цифровізації світової торгівлі, досвід цифровізації міжнародної торгівлі країнами світу, місце України на світовому ринку товарів та послуг в умовах цифрового розвитку, можливості розширення участі країн на світовому ринку товарів та послуг на основі приєднання до цифрових екосистем, глобальних платформ і маркетплейсів.

Практичне значення полягає у врахуванні економічними суб'єктами сформульованих в роботі потенційних сценаріїв розвитку процесу цифровізації на світовому ринку товарів та послуг, а також можливості використання запропонованих рекомендацій щодо підвищення рівня цифровізації країн світу, а також України для розширення їх участі у світовій торгівлі.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота містить такі елементи як вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури, а також додатки. Обсяг кваліфікаційної роботи 130 сторінок, список літератури включає 91 джерело.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження понятійного апарату цифровізації економіки дозволяють визначити, що цифрова торгівля – це частина світової торгівлі товарами та послугами, яка передбачає використання цифрових інструментів для здійснення торговельних операцій, безпаперову транскордонну реалізацію, тобто трансакції, що здійснюються в електронний спосіб.

Основними компонентами цифровізації світового ринку товарів та послуг є цифрові замовлення, цифрові масиви даних, цифрові торговельні операції та доставка товарів і послуг, цифровий документообіг, торгівля на цифрових платформах, цифрове регулювання.

Світовий ринок товарів та послуг активно змінюється під впливом зовнішніх глобальних дисбалансів та внутрішніх факторів, що трансформують форми міжнародної торгівлі, структуру світового ринку, його функції та характеристики, способи обміну та реалізації продуктів, потоки фінансових ресурсів, товарів і послуг, транспортно-логістичну систему, механізми регулювання міжнародної торгівлі тощо.

Серед основних інструментів впливу цифровізації на світову торгівлю виділено такі як: електронна торгівля, цифрові платформи, митні електронні системи, електронні платежі та фінансові операції, обмін даними й аналітика, цифрові митні й торговельні процедури, регуляторні й нормативні інструменти.

До основних технологічних драйверів цифровізації у світовій торгівлі потрібно виділити, по-перше, необхідно віднести AI, IoT, хмарні сервіси, AR/VR-технології, блокчейн, роботизація.

До глобальних тенденцій розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації у 2021–2025 рр. відносяться: зростання частки цифрової торгівлі та цифрових послуг, а також частки транскордонної електронної комерції, зміна товарної структури світової торгівлі, перехід від традиційної до платформенної торгівлі, збільшення на ринку інтелектуалізованих послуг,

зменшення витрат на виробництво і логістику, формування глобальних цифрових ланцюгів доданої вартості, збільшення нерівності між країнами в цифровій інфраструктурі, підвищення ролі кібербезпеки у торгівлі, поява нових форм оплати на світовому ринку.

Серед країн-лідерів у сфері цифровізації торгівлі превалюють високорозвинені країни світу – США, Німеччина, Швеція, Фінляндія, Японія, високі позиції займають також нові індустріальні країни – КНР, Південна Корея, Сінгапур.

Україна стикнулася з рядом викликів в процесі розширення своєї участі на світових ринках товарів та послуг за допомогою цифровізації: втратила під час війни значну кількість об'єктів інфраструктури, а також висококваліфіковану робочу силу, яка перемістилася в інші країни світу в процесі вимушеної міграції, потребує удосконалення законодавство у сфері надання цифрових послуг.

На світовому ринку відбувається зростання обсягів електронної торгівлі та посилюється роль глобальних платформ і маркетплейсів у цьому процесі. Світова електронна комерція стає сектором глобальної економіки, який динамічно розвивається, характеризується значним зростанням попиту і пропозиції товарів і послуг для онлайн-продажів.

Функціонування цифрових екосистем на глобальному ринку товарів та послуг змінює внутрішню організацію міжнародного бізнесу, спосіб взаємодії між суб'єктами, трансформує міжнародну торгівлю та форми її реалізації, розширює географію і масштаби торгівлі, ступінь охоплення суб'єктів, які приймають участь у міжнародній торгівлі, збільшує швидкість транзакцій та робить доступною участь на світових ринках товарів і послуг для підприємців.

Серед рекомендацій, запропонованих для груп країн світу в сфері цифровізації їх зовнішньої торгівлі, виділено розвиток цифрової інфраструктури, підтримку інновацій, вдосконалення інституціонального середовища, підвищення цифрових компетенцій населення, реалізація заходів в сфері соціальної інклюзивності тощо.

Запропонована дорожня карта в сфері цифровізації її економіки та торгівлі дозволить Україні перейти від сировинної до цифрової моделі експорту, здійснити стимулювання розвитку високотехнологічних галузей, сприятиме її інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості, допоможе залучити інвестиції та створити робочі місця, підвищити конкурентоспроможність українських компаній на світових ринках товарів та послуг на основі інструментів цифровізації.

Рецензія
на кваліфікаційну роботу
здобувачки магістерського рівня вищої освіти
НТУ «Дніпровська політехніка» групи 292м-24з-1
Лужнової В.Г.

Тема: «Цифровізація світового ринку товарів і послуг: тенденції і напрями розвитку»

Кваліфікаційна робота Лужнової В.Г. присвячена дослідженню актуальної та важливої проблеми цифровізації світового ринку товарів і послуг, яка відіграє ключову роль у трансформації глобальної економіки та міжнародної торгівлі в умовах технологічного прогресу, структурних змін, посилення кризових явищ та викликів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито теоретико-методологічні засади цифровізації світового ринку товарів і послуг. Здобувачкою обґрунтовано сутність та основні компоненти цифровізації світової торгівлі, розкрито процес трансформації світового ринку товарів і послуг під впливом цифрових технологій, а також інструменти впливу цифровізації на світову торгівлю.

Другий розділ роботи присвячено аналізу сучасного стану та основних тенденцій цифровізації світового ринку товарів і послуг. Проведено ґрунтовний аналіз динаміки розвитку світового ринку товарів та послуг під впливом цифровізації, розкрито досвід цифровізації міжнародної торгівлі країнами світу, а також місце України на світовому ринку товарів та послуг в умовах цифрового розвитку. Застосування статистичних, порівняльних та аналітичних методів дозволило виявити основні закономірності та проблеми цифрової трансформації світового ринку, що свідчить про високий рівень аналітичної підготовки здобувачки.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи запропоновано напрями подальшого розвитку та вдосконалення світового ринку товарів і послуг на основі цифровізації, обґрунтовано перспективи використання цифрових технологій у міжнародній економічній діяльності, а також надано рекомендації щодо адаптації національних економік груп країн світу та України до сучасних цифрових викликів. Також виявлено перспективи розвитку цифрових платформ та глобальних онлайн-маркетплейсів, обґрунтовано необхідність розвитку цифрових екосистем як нової форми організації світового ринку товарів та послуг.

У роботі використано значний обсяг сучасних наукових джерел та офіційних статистичних матеріалів міжнародних організацій. Здобувачка продемонструвала вміння працювати з аналітичними даними, логічно узагальнювати результати дослідження та формулювати обґрунтовані висновки. Мету кваліфікаційної роботи досягнуто, поставлені завдання виконано в повному обсязі. Робота має завершений характер, відзначається логічністю викладу та наявністю практично значущих пропозицій.

Суттєвих зауважень до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи не виявлено.

Кваліфікаційна робота Лужної В.Г. відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт магістерського рівня вищої освіти, може бути рекомендована до захисту, а її авторка заслуговує на присвоєння кваліфікації «магістр».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
НТУ «Дніпровська політехніка»

Марина ІВАНОВА

ВІДГУК

наукового керівника на кваліфікаційну роботу за другим (магістерським) рівнем вищої освіти студента гр. 292м-24з-1 спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» Лужнової Вікторії Геннадіївни на тему: «Цифровізація світового ринку товарів і послуг: тенденції і напрями розвитку»

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 130 сторінках, робота містить 9 таблиць та 17 рисунків. Список використаних джерел налічує 91 найменування.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування основних тенденцій і напрямів розвитку цифровізації світового ринку товарів та послуг, розробка рекомендацій для виходу країн на світові ринки товарів та послуг в умовах цифрових змін.

Вибір теми кваліфікаційної роботи є обґрунтованим та актуальним, оскільки цифровізація виступає одним із ключових чинників розвитку світового господарства, відкриває можливості для підвищення конкурентоспроможності країн, трансформує бізнес-моделі, міжнародну торгівлю товарами і послугами, а також механізми взаємодії економічних суб'єктів. Особливої актуальності дослідження набуває в умовах глобальних викликів, зростання ролі цифрових платформ та необхідності адаптації економіки України до сучасних цифрових трансформацій.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувачкою вирішено комплекс завдань, що повністю відповідають вимогам до компетентностей фахівця магістерського рівня вищої освіти. Робота характеризується логічною структурою, ґрунтовним теоретичним аналізом та достатнім рівнем аналітичних узагальнень. У дослідженні використано сучасні наукові підходи до цифровізації світового ринку товарів та послуг зарубіжних та українських вчених-економістів, викладені у монографіях та фахових виданнях, статистичні матеріали міжнародних організацій та інші офіційні дані, що забезпечило достовірність отриманих результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості

використання сформульованих висновків і рекомендацій при розробці стратегій цифрового розвитку, удосконаленні державної політики у сфері цифрової економіки, міжнародної торгівлі та інтеграції України у світовий цифровий простір. Матеріали роботи можуть бути використані в аналітичній та науково-дослідній діяльності, при формуванні зовнішньоторговельної політики підприємств, розробці програм економічного розвитку України та її регіонів.

Оформлення пояснювальної записки та ілюстративного матеріалу відповідає вимогам НТУ «Дніпровська політехніка», чинним стандартам ДСТУ 2015 та нормативно-методичним вимогам до кваліфікаційних робіт магістерського рівня. Робота є логічно обґрунтованою, послідовною та завершеною.

Ступінь самостійності виконання кваліфікаційної роботи високий, що підтверджується здатністю здобувачки формулювати власні узагальнення, висновки та пропозиції.

Основні недоліки кваліфікаційної роботи – суттєвих зауважень не виявлено.

Відгук на кваліфікаційну роботу магістра позитивний.

Кваліфікаційна робота заслуговує оцінки «добре», а її авторці, Лужновій Вікторії Геннадіївні, може бути присвоєна кваліфікація «магістр з міжнародних економічних відносин» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Керівник кваліфікаційної роботи
д.е.н., професор,
завідувач кафедри
економічної теорії та
міжнародних економічних відносин

Вікторія СМЕСОВА